

RÍKISSAKSÓKNARI

MUR/

Reykjavík, 14. janúar 2013

Umsögn ríkissaksóknara um drög að frumvarpi til laga um handtöku og afhendingu manna til og frá Íslandi vegna refsiverðra verknaða á grundvelli handtökuskipunar

Af hálfu ríkissaksóknara er fagnað þeirri skipan sem lögð er til í frumvarpsdrögunum um heildarlöggjöf um efnið, bæði að því varðar skilyrði og málsmeðferð vegna afhendingar og útgáfu handtökuskipana.

Um hlutverk ríkissaksóknara

Ljóst er að fyrirkomulagið sem gert er ráð fyrir í frumvarpsdrögunum og það hlutverk sem ríkissaksóknara er falið með þeim mun valda breytingum hjá embættinu. Fyrirséð er að setja þarf mál sem varða innsendar handtökuskipnir í forgang þar sem allir frestir eru mjög stuttir og í því sambandi vaknar sú spurning hvort ekki verði að koma á einhvers konar vakta- og/eða bakvaktarfyrirkomulagi hjá embættinu. Telja verður að aukið álag á starfsmenn og aukinn kostnaður fyrir embættið muni fylgja þessu.

Útgáfa á handtökuskipunum, sem samkvæmt frumvarpsdrögunum er aðeins á höndum ríkissaksóknara, felur ekki síður í sér aukið vinnuálag og kostnað fyrir embættið. Má þar nefna vinnuna við gerð handtökuskipunarinnar, sem bent er á að skal vera á erlendu tungumáli, samskipti við alþjóðadeild ríkislögreglustjórans og erlend yfirvöld og eftirfylgni með málinu. Upp geta komið tilvik þar sem gefa þarf handtökuskipun út með mjög skömmum fyrirvara og þar að auki e.t.v. utan dagvinnutíma.

Sú spurning vaknar því hvort að til meiri hægðarauka og minni kostnaðar væri ef öðrum embættum, einkum lögreglustjórum, væru veittar heimildir samkvæmt lögunum til þess að koma að þessum málum. Fyrirséð er að útgáfa handtökuskipunar af hálfu ríkissaksóknara í málum sem ríkissaksóknari hefur ekki til meðferðar yrði samkvæmt beiðni frá lögreglustjóra/fangelsismálastofnun og að við útgáfu hennar yrði að afla allra viðeigandi gagna frá viðkomandi embætti.

Meginreglan um bann við endurtekinni málsmeðferð sem synjunarástæða

Í 9. gr. frumvarpsdraganna er kveðið á um skyldubundnar synjunarástæður vegna evrópskrar handtökuskipunnar. Í athugasemdum við ákvæðið greinargerðinni er nánari umfjöllun um hvern og einn staflíð ákvæðisins. Gerðar eru athugasemdir við umfjöllun um eftirtalda staflíði í greinargerðinni:

- *d. liður*, ef fyrir liggur endanlegur dómur vegna sama verknaðar: Í athugasemdunum í greinargerðinni er gerð grein fyrir undantekningu frá þessari synjunarástæðu ef dómþoli hefur ekki hafið afplánun vegna þess að hann sé að koma sér undan afplánun, t.d. með því að vera í felum eða á flóttu. Telja verður að ekki sé hægt að víkja með þessum hætti frá meginreglunni um bann við endurtekinni málsmeðferð. Þegar svona háttar til liggur fyrir endanleg niðurstaða

dómstóla vegna verknaðarins og sú staðreynd að viðkomandi sé að koma sér undan fullnustu refsingar breytir engu þar um. Þess fyrir utan er erfitt að sjá hvenær tilvik sem þetta gæti komið upp því afhending grundvallast að sjálfsgöðu á nærveru hins eftirlýsta þannig að hafi hann leynst fangelsismálayfirvöldum yrði honum væntanlega þegar við handtöku komið í afplánun.

- *e. liður*, ef fyrir liggur endanleg viðurlagaákvörðun vegna sama verknaðar. Í athugasemdunum segir að ef eftirlýstur maður kemur sér undan því að greiða sekt skv. viðurlagaákvörðun verði afhendingar ekki synjað á grundvelli ákvæðisins. Hér eru gerðar sömu athugasemdir og vegna d-liðarins, þ.e. vegna meginreglunnar um bann við endurtekinni málsmeðferð. Endanleg niðurstaða dómstóls vegna verknaðarins liggur fyrir þó svo að viðkomandi hafi reynt að komast undan greiðslu sektarinnar. Þar fyrir utan er rétt að taka fram að þegar viðkomandi greiðir ekki sekt tekur við vararefsing, sem alltaf er dæmd, þ.e. fangelsi í ákveðinn dagafjölda skv. tilkynningu dómstólaráðs nr. 3/2005.
- *f. liður*, ef fyrir liggur ákærufrestun vegna sama verknaðar. Í greinargerð segir að liggi fyrir atvik sem leiða til þess að unnt sé að taka upp málsmeðferð hér á landi á ný, verði afhendingu ekki hafnað á grundvelli ákvæðisins. Ákærufrestun er endanleg niðurstaða í sakamáli, sem sakborningur gengst undir og byggist m.a. á játningu hans, og því er framangreint í andstöðu við meginregluna um bann við endurtekinni málsmeðferð. Ákærufrestanir skv. 56. gr. almennra hegningarlaga eru bundnar skilorði. Eftir því sem næst verður komist myndi málsmeðferð í máli sem lokið hefur verið með ákærufrestun aðeins verða tekin upp ef um væri að ræða rof á skilyrði ákærufrestunarinnar og yrði þá ákæra gefin út vegna verknaðarins og verknaðarins sem skilorðið var rofið með.

Málsmeðferð þegar hinn eftirlýsti samþykkir ekki afhendingu

Í 2. mgr. 15. gr. er kveðið á um skyldu til að leggja ákvörðun ríkissaksóknara fyrir héraðsdóm ef hinn eftirlýsti hefur ekki samþykkt afhendingu. Afstaða til afhendingar er skráð í lögregluskýrslu skv. 13. gr. þegar eftir handtöku og í þingbók skv. 14. gr. þegar krafa um gæsluvarðhald eða farbann er tekin fyrir. Væntanlega yrði ákvörðun ríkissaksóknara um afhendingu í framkvæmd birt hinum eftirlýsta, þó svo að ekki sé sérstakt ákvæði um það í lögnum. Samkvæmt 4. gr. er ríkissaksóknara gefið ákvörðunarvaldið um afhendingu og sérstaklega tekið fram að ákvörðun hans er endanleg á stjórnáskilum. Með því að gera það að skyldu að leggja málið fyrir héraðsdóm er ákvörðunarvaldið í raun ekki hjá ríkissaksóknara heldur hjá dómstólum. Ákvæðið er lesið svo að skyldan hvíli á ríkissaksóknara. Að mati ríkissaksóknara væri eðlilegra að hinn eftirlýsti hefði þá valkosti við birtingu ákvörðunar að una henni eða að skjóta henni til héraðsdóms (sbr. 14. gr. framsalslaga nr. 13/1984). Þessi háttur myndi væntanlega í einhverjum tilvikum hafa í för með sér styttri málsmeðferðartíma með minni fyrirhöfn og kostnaði, þ.e. þegar viðkomandi unni ákvörðun ríkissaksóknara. Sama athugasemd er gerð vegna samsvarandi ákvæðis í 2. mgr. 22. gr. frumvarpsdraganna.

Málsmeðferð vegna beiðni um samþykki málsmeðferð eða afhendingar/framsals

Samkvæmt 2. mgr. 16. gr. skal beiðni um samþykki fyrir málsmeðferð o.fl. fyrir annan refsiverðan verknað og til áframhaldandi afhendingar eða framsals send ríkissaksóknara og veita skal samþykki ef skilyrði til afhendingar eru til staðar fyrir viðkomandi verknað. Gildir ákvæði 15. gr. gildi eftir því sem við á, sem er túlkað svo að bera skuli ákvörðunina undir héraðsdóm, sbr. einnig næsta málslið 2. mgr. 16. gr. um að ákveði héraðsdómur ekki annað sæti beiðnin skriflegri málsmeðferð. Hinn afhenti á rétt á verjanda. Hér eru gerðar sömu athugasemdir og varðandi 2. mgr. 15. gr. og þykir eðlilegra ákvörðunin sé birt verjandanum sem geti þá átt þann kost að skjóta málinu til dóms, ellegar að ríkissaksóknari sendi beiðnina beint til héraðsdóms án ákvörðunar, til að koma í veg fyrir tvíverknað og einfalda málsmeðferðina. Sama athugasemd er gerð vegna samsvarandi ákvæðis í 2. mgr. 23. gr. og 24. gr. frumvarpsdraganna.

Afturköllun hins eftirlýsta á samþykki

Samkvæmt 4. mgr. 21. gr. getur sá sem er eftirlýstur í norrænni handtökuskipun afturkallað samþykki sitt fyrir afhendingu. Í athugasemdum við ákvæðið í greinargerð segir að þetta sé heimilt hvenær sem er áður en afhending á sér stað. Að mati ríkissaksóknara er þessi heimild til afturköllunar of rúm. Afturköllun á samþykki eftir að ákvörðun um afhendingu hefur verið tekin getur haft í för með sér töluverðan kostnað, í formi vinnu og peninga, sérstaklega í ljósi hinna stuttu fresta til afhendingar. Telja verður óásættanlegt að sú staða geti komið upp að samþykki verði afturkallað eftir að áætlanir um afhendinguna hafa verið gerðar, flugmiðar verið keyptir og erlendir lögreglumenn jafnvel komnir til landsins til að sækja viðkomandi. Þeirri spurningu er einnig varpað fram hvort að upplýsa eigi hinn eftirlýsta, þegar honum er kynnt þýðing samþykkis skv. 20. gr., um að hann geti afturkallað samþykkið á hvaða tímapunkti sem er.

Að lokum er því velt upp hvort í umfjöllun í greinargerð um 6. gr. eigi ekki að taka fram varðandi 2. mgr. um tungumál handtökuskipunar, að ákvæðið eigi við um innsendar handtökuskipanir, en um handtökuskipnar sem gefnar eru út hérlendis, gildi þær kröfur sem gerðar eru um tungumál í lögum móttökuríkisins.

F.h. ríkissaksóknara,

Margrét Unnur Rögnvaldsdóttir
aðstoðarsaksóknari

Innanríkisráðuneytið